

Адыгэ Голос адыга макы

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ.

Спорт псэуальэхэм ащылагъ

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу Тхьаклушынэ Аслъан Мыекыуапэ щашырэ ыкн щагъэцэкълэжырэ спорт псэуальэхэм ащыщхэм тыгуасэ ащылагъ. Ащ игъусагъ АР-м физическэ культурэмкнэ ыкн спортымкнэ и Комитет итхьаматэу Хьасанэкъо Мурат.

АР-м и Лышхъэу Адыгем икхышыпкыгъэ командэхэм зыщагъэсэщт гупчэм хэхэрэ спорт щэрыонымкнэ тирьклэу тикъэлэ шхъалэ щашынуу рагъэжыгъэм апэ екюллагъ. Зэрагъэнэфагъэмкнэ, мыш игъэпсын сомэ миллиони 100 фэдиз тефэщт, сомэ миллион 60-р федеральнэ гупчэм, сомэ миллион 40-р республикэ бюджетым кыатлуп-щыщтых. Проектым кызырэр-дилытэрэмкнэ, псэуальэр 2016-рэ илэсым тыгъэгазэм нэс аухынэу щыт, ау псэолъэшл офшлэнхэр зыгъэцэкълэрэ пшэ-дэкълэжыгъэу ыхьырымкнэ гъунэпкъэ гъэнэфагъэ зилэ обществэу «Марк-Сервис» зыфилорэм зэригъэнафэрэмкнэ, тирым ишын кыхыащт илэсым гъемафэм ехьуллэу аухынэу ары.

Комплексым зэлухыгъэ ыкн эфэшлыгъэ щэрыуаплэхэр хэтыщтых, ахэм якыхыагъэ метрэ 15, 25-рэ ыкн 50 хьуштых. Мыщ спортсменхэм зызэрэ-щагъэсэщтым даклоу, урысые ыкн классэу «б» зилэ дунэе зэнэкъокъухэр щызэхашэнхэ алыэкышты.

— Планэу дгъэнэфагъэм диштэу спорт псэуальэхэм ишын едгъэжыагъ. Щэрыуаплэр аужырэ шапхъэхэм зэрадиштэщтым щэч хэлъэп. Тиспортсмен цлэрылохэу — олимпиадэ джэгунхэм ячемпионэу Сергей Алифиренкэмрэ паралимпийскэ чемпионэу Валерий Пономаренкэмрэ загъэсэнымкнэ амал дэгъухэр алэкълэмылгыгъэх нахь мышлэми, лъэгэплэ инхэм анэсыгъэх. Ахэм яученикхэм, кыаклэпыкклоштхэм гъэхъэгъэшлхэр ашлынхэмкнэ ящыклагъэр зэкнэ ялэ хьушты. Ащ гугъаплэ кытиты дунаим, олимпиадэ джэгунхэм ячемпионхэр джыри республикэм илэштхэу, — кылыуагъ Тхьаклушынэ Аслъан.

Илэсэ заулэ хьугъэу гъэцэкълэжыынхэр зыщыкlorэ республикэ стадионым АР-м и Лышхъэу нэужым екюллагъ. Псэолъэшл офшлэн шхъалэхэр мыш цаухыгъэх, футбол ешлэплэм алырэгъур тырабзагъ, трибунищ ашлыгъ, нэмыкнэу зэшлуахыгъэр бэ.

— Стадионыр кызылэпызы-убытырэ лъэныкыуиппл хьурэ трибунэхэр тилэнхэу сыфэагъ

ыкн ар непэ щылэныгъэм щыпхырытщын тлэкышты. Яплэнэрэ темыр трибунэм игъэпсын пэлухащт мылькым щыцэу сомэ миллион 53-рэ фэдизыр республикэ бюджетым кыитлупшыгъ, псэуальэхэм иухыжын тельытэгъэ сомэ миллиони 100-м ехьур кыхыащт илэсым федеральнэ гупчэм кыитлэкигъэхьанэу тэгъэнафэ. Гъэцэкълэжыынхэм апэлухьэрэ ахьщэм ипроцент 60-р федеральнэ, процент 40-р шьольыр бюджетхэм кыхахыгъэх. Лъэныкыуитлупм зэгурьлоньгъэ та-зыфагу илэу оф эдэтэшлэ, ахьщэу кыитлэклахьэрэр шлоки имылэу зищыклагъэм пэлутэгъахьэ. Спортым, физическэ культурэм пыщагъэхэм загъэсэным, япсауныгъэ агъэпытэным пай республикэ стадионыр зыкыизэтэдгъэпсыхьэрэр. Мыщ кыдыхэлъытагъэх спорт еджаплэхэр, секции эфэшхьафхэр. Инэу сафэраз пшэ-дэкълэжыгъэу ыхьырымкнэ гъунэпкъэ гъэнэфагъэ зилэ обществэу «Марк-Сервис» зыфилуу Цуекъо Мурат зипащэм ипсэолъэшхэм. Мыхэм зи къатенэрэп, япшэ-рылхэр щытхэу хэлъэу агъэцэкълэх, гухэлъэу тилэхэр щылэныгъэм щыпхыращых, — кылыуагъ Тхьаклушынэ Аслъан.

Стадионым изэтэгъэпсыхьан зауыкнэ, ащ нэбгырэ мин 14 дэфэщт. Непэрэ мафэм ехьулэу гъэцэкълэжыынхэм сомэ миллион 730-рэ фэдиз апэлугъэхьагъ.

ТХЪАРКЪОХЪО
Адам.

Путиным пшэарыль къафишыгъ Урысыем щыпсэурэ цыф лъэпкъхэм абзэкнэ кыдыкырэ СМИ-хэм лэпылэгъу аратынэу

Лъэпкъхэм азыфагу илэ зэфыщытыклэхэмкнэ Советымрэ, урысыбзэмкнэ Советымрэ зэдырлэгъэ зэхэсыгъом икнэу ххэм атэгъэпсыхьагъэу Владимир Путиным пшэарыль гъэнэфагъэхэм аклэштхьыгъ.

Къэралыгъом и Пащэ Урысые Федерацием щыпсэурэ цыф лъэпкъхэм абзэкнэ хаутырэ ыкн электроннэ СМИ-хэм хэхьоныгъэ ашлынмкнэ офтхьэбзэ гъэнэфагъэхэр 2016-рэ илэсым мэзаем нэс рахъухьанхэу пшэарыль афишыгъ.

Урысые Федерацием щыпсэурэ цыф лъэпкъхэм абзэкнэ кыдыкырэ художественнэ литературэр урысыбзэм ральхьанымкнэ, тхылхэр кыидэгъэклэжыгъэхэмкнэ ыкн цыфхэм алэкълэгъэхьагъэхэмкнэ, хэгъэгум щыпсэурэ цыф лъэпкъхэм абзэкнэ художественнэ, зэреджэ-щтхэ, методическэ ыкн научнэ литературэрэм икыидэгъэклэжыгъэхэмкнэ лэпылэгъу афэхьунхэм пае Правительствэм джыри офтхьэбзэ гъэнэфагъэхэр зэрихьанхэ фае.

Урысые Федерацием щыпсэурэ цыф лъэпкъхэм абзэхэм язытитрэ ахэм хэхьоныгъэ зэрашырэмрэ ямониторинг зэпыу фамышлыным правительствэмрэ чыплэхэм хабзэр ащызылыгъэхэмрэ аналэ тырагъэтын фае. Бэе политикэр пхырыщыгъэнымкнэ опытуу щылэ хьугъэр 2016-рэ илэсым гъэтхалэм нэс зэфэхьысыжыынэу ыкн ащкнэ хэбзэгъэуцугъэу щылэр нахьышлу шыгъэным пае ахэм игъоу альэгъухэрэр кырахыплэнхэу агъэнэфагъ.

Владимир Путиным Урысыем шлэныгъэмрэ гъэсэнэгъэмрэклэ и Министерствэ пшэарыль заулэ фишыгъ. Гуцылэм пае, министерствэм шэклогъум нэс зэхэуытэгъэ гъэсэнэгъэ ягъэгъотыгъэнымкнэ федеральнэ къэралыгъо шапхъэу щылэхэм гъэтэрэзыжыынхэр афишлынхэ фае. Арэуштыу зыкыишлыштыр урысыбзэмрэ литературэмрэ предмет шхъафэу кыхыгъэ-щыгъэнхэм, джащ фэдэу хэгъэгум щыпсэурэ цыфхэм урысыбзэр, яныдэльфыбзэ зэрагъэшлэнымкнэ фитыныгъэу ялэр пхырыщыгъэным пае.

Урысые Федерацием щыпсэурэ цыф лъэпкъхэм яныдэльфыбзэкнэ гъэсэнэгъэ зэрагъэгъотыным ыкн яныдэльфыбзэ зэрагъэшлэным ифитыныгъэу ялэр щылэныгъэм гъэцэклагъэ щы-

хьуным иамал къэзытышты зэреджэщтхэ тхылхэр 2016-рэ илэсым гъэтхалэм нэс мы министерствэм еджаплэхэм ащагъэ-федэн фэе тхылхэу зэреджэ-щтхэм ахигъэхьан фае.

Апшэрэ еджаплэхэм урысыб-зэр ыкн урыс литературэр, Урысые Федерацием щыпсэурэ цыф лъэпкъхэм абзэрэ ялитературэрэ ащызыгъэхьахэрэм ялэплэсэныгъэ, яшлэныгъэ ренэу зэрэхагъэхьащтым епхыгъэ офтхьэбзэхэр Правительствэм зэрихьанхэ фае. Апшэрэ федеральнэ къэралыгъо еджаплэхэу бзэшлэныгъэлэжыгъэр зыгъэхьахьыгъэхэрэм ялофшлэклэ епхыгъэ мониторингыр зэхашэ зыхьуклэ, урысыбзэмрэ урыс литературэмрэ кыгъээнэжыгъэнхэм пае хэушхьафыкыгъэ кафедрэхэр ялэнхэр кыдалы-тэн фае. Джащ фэдэу Урысые Федерацием икыэралыгъо бюджет икыэклауаплэхэр кыызфагъэфедэхэу, федеральнэ къэралыгъо еджаплэхэм цыф лъэпкъ эфэшхьафэу Урысыем щыпсэурэм абзэкнэ кыдыкырэ художественнэ литературэр зэдыдзэкыштыгъэр кыгъэхьахьы-рынхэм пае министрэхэм я Кабинет ящыкнэ амал пстэури аригъэгъотын фае.

Урысыбзэмрэ урыс литературэмрэ, джащ фэдэу Урысые Федерацием щыпсэурэ цыф лъэпкъхэм абзэкнэ ыкн ялитературэклэ клэпэгъаджэхэр гъэхьахьыгъэнхэм ыкн яшлэныгъэхэм ахэгъэхьагъэным пае Президентым чыплэхэм хабзэр ащызылыгъэхэм игъо афильгъу тыгъэгазэм нэс офтхьэб-зэхэр рахъухьанхэу. Урысые научнэ фондым — урысыбзэмрэ цыф лъэпкъхэм абзэхэмрэ альэныкыокнэ ушэтынхэр Фон-дым лэпылэгъу зэритыгъэрэм ахэгъэхьагъэнхэм илофыгъо чэ-пыогъум нэс хэплээнэу пшэарыль фашыгъ.

Бэдзэогум и 25-м Мыекьопэ районым ит псэуплэу Дахьо шыклошт фестивалэу «Лэгьо-Накъ: Хьаклэщ» зыфилорэм фэгъэхыгъэ пресс-конференцие мы мафэхэм Мыекьуапэ шыкьуагъ.

Фестивалым кырагъэблагъэх

Фестивалым изэхэщэн фэгъэхыгъэ проектым клэщакло фэхьугъэр пшъэдэклыжьэу ыхьырымккэ гъунэкпэ гъэнэфагъэ зилэ обществэу «Ярмарка отдыха», каворкинг-гупчэу «Кре-Актив» зыфилорэм япашэу Ольга Ивановар, Адыгэ Республикэм зеклонырэм зыгъэпсэфилэхэмрэккэ и Комитет ащ лэпылэгъу фэхьугъ.

Адыгеир зеклоным зэрэфытегъэпсыхьагъэр нэмык шьолырыхэм нахь ащызэлашлэныр, ахэм кыарыкхэу тичыплэ дахэхэм защызыгъэпсэфынэу кыадохэрэм япчъагъэ нахьыбэ хъуныр, тичыгу ибаигъэ, ихьалэмэтыгъэ нэлуасэ фэшлыгъэнхэр ары зэхэщаклохэм пшъэрылэу зыфагъэуцужьырэр.

— Мыщ фэдэ лффтхьабзэхэр тиреспубликэ нахьыбэрэ шызэхэтщэнхэу Адыгеим ипашэхэм ренэу кьало зэпыт, — кылуагъ АР-м зеклонырэм зыгъэпсэфилэхэмрэккэ и Комитет итхьаматэу Къэлэшьэо Инвер. — Тиреспубликэ зыщызыгъэпсэфынэу кыадохэрэм

тишэн-хабзэхэр зыпхырыщыгъэ лффтхьабзэхэр ядгъэлъэгъунхэ, ахэм Адыгеим етлани кыагъэзэжыным, языгъэпсэфыгъо уахътэ нахьыбэрэ мыщ щэгъэклоным тыпылын фае.

Ижьырэ шэн-хабзэ дахэхэу тилэхэр, хьаклэхэр зэрэдгъэлаплэхэрэр, тинахьыжхэм шхьэклэфэныгъэ зэрафэтшлэрэр, кытэоллэрэ пстэуми тыгу афызэлухыгъэу тызэрапэгъоклырэр зыльэгъурэ цыфхэм ыпэкк

Адыгеим зыщагъэпсэфынэу кыыхахын, тикультурэ нахь игъэклотыгъэу зэрагъэшлэн гухэлхэр кыафэушынхэу фестивалым изэхэщаклохэм алытэ.

— Бизнесым ыльэныкккэ пшъэрылэу зыфэдгъэуцужьырэр мыщ лффт шызышлэрэ пстэури зэкъоуцоньш, Адыгеим нахь зыкыгъэлэтыгъэным тыфэлэжъныр ары, — кылуагъ Ольга Ивановар.

Пресс-конференцием кыизэ

Ильэс 12 зыныбжъ шъэожъыем лъэхъух

Адыгеим хэгъэгъу клоц лффтхэмккэ и Министерствэрэ Урысыем ошлэдэмышлэ лффтхэмккэ и Министерствэ ичылплэ гъэлорышлэлэрэ ащылажъхэрэм Мыекьопэ районым лыхьон лффтхьэбзэ игъэклотыгъэхэр шызэрахьэх. Ахэр зыфэгъэхыгъэхэр 2003-рэ ильэсым къэхъугъэ, Краснодарщыц Никита Корягинэу клоцгъэр кыгъотыжыгъэныр ары.

Кыизэратыгъэмккэ, шъэожъыер бэдзэогум и 5-м къушхъэу Фышт илэгъо-блэгъу шыклодыгъ. Турист куп горэм клалэр хэтыгъ.

Итеплэккэ Никитэ ильэс 11 — 13 фэдиз ыныбжъ, сантиметри 160-рэ

фэдиз ильэагъ, лэпс-лэпс, ышхьац сырыф, ынэхэр шхуантлэх.

«Никита Корягиным фэгъэхыгъэ кыбар горэ зышлэрэ пстэуми тьялэу мыщ фэдэ телефонхэмккэ кытеонхэу: кьалэу Мыекьуапэккэ — (8772) 59-64-00, 59-65-11; Мыекьопэ районымккэ — (87777) 5-12-63 е полицием иотдел анахь благъэу шылэм 02-мккэ», — кытыгъ хэгъэгъу клоц лффтхэмккэ Министерствэм.

Республикэм и ОМОН, СОБР-м, джащ фэдэ связым ащылажъхэрэр, Урысыем и МВД Мыекьопэ районымккэ иполицейскэ кьутамэ ыккэ нэмыккхэм ялофышлэхэр лффтхьабзэм хэлажъэх.

Джащ фэдэ ГИБДД-м игъогу-патруль кьулыкьу инарядхэри шъэожъыем лъэхъух.

Адыгеим хэгъэгъу клоц лффтхэмккэ и Министерствэ, Урысыем и МВД и Гъэлорышлэлэу Краснодар краим шылэм яхэушхьафкылыгъэ авиационнэ отрядхэм ялофышлэхэр, техникэ лъэпкэ зэфэшхьафхэр ыккэ нэмыккхэр кыизфагъэфедэхэзэ лыхьоньыр лъагъэ-кьуатэ.

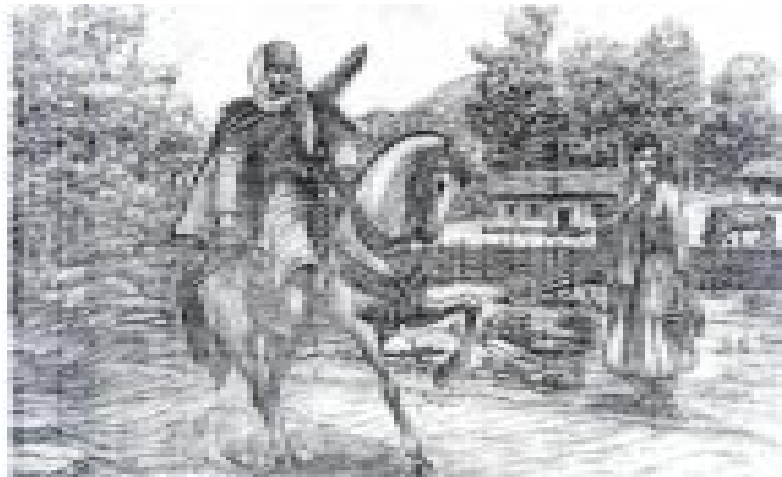
Адыгеим и МВД ипашэу Александр Речицкэмрэ Урысыем и МЧС и Гъэлорышлэлэу Адыгеим шылэм ипашэ игуадзэу Арарат Авакянрэ зыщылы-хьохэрэ чыплэм кьуагъэх.

Мы лффтхьабзэхэм ахэлажъэх Урысыем и МЧС и Гъэлорышлэлэу Краснодар краим шылэм илыккхэри.

рэщалауагъэмккэ, «Лэгъо-Накъ. Адыгеим шыпсэурэ лъэпкхэм агъэлаплэхэрэр» зыфилорэ фестивалэу мезаеи и 22-м зэхэщэгъагъэм мы лффтхьабзэр кыккэлэпэккэ. Фестивалыр зыщыклошт чыплэр адыгэхэм анахь агъэлаплэщтыгъэ хьаклэщым фэдэу гъэпсыгъэшт. Адыгэ кьуаер, шьоур, лъэпкэ гъомылапхьэхэр лффтхьабзэм кьэклолэшт хьаклэхэм альэгъуштых, ялэшлугъэ ауплэккун альэккышт. Дышъэ луданэккэ хэзыдыккы, пхьэм хэшлыккыгъэ пкыгъо-хэм яшыккэ зэзыгъашлэ зышло-игъуагъэхэм ар кызыдагъэхун амал ялэшт.

чыплэ дахэу илэхэр ядгъэлъэгъуштых, фестивалым хэдгъэлэжъэщтых. Турым мэхъанэшхо етэты, сыда плэмэ кьедгъэблагъэхэрэм альэгъугъэр, гупшысэу ашыгъэхэр зэрифэшъуашэм фэдэу якъалэ шыпсэурэ цыфхэм альагъэлэсыжыкышт ыккэ ащ ишлуагъэккэ тиреспубликэ зыщызыгъэпсэфынэу кыадохэрэм япчъагъэ хэхъонэу тэгугъэ.

Ижьырэ адыгэ шэн-хабзэхэр зыхэлъ адыгэ джэгум, кьэклолэрэ цыфхэм кызыдахыгъэ лэшагъэхэм яплъы зышлоигъохэр е лффтхьэбзэ гъэшлэгъонхэм ахэлэжъэнэу зыгу кыхьхэрэр

— Апэрэ фестивалым нэбгырэ мини 5-м еху кьэклолэ-гъагъ. Мы лффтхьабзэми а пчъагъэм кыщыщымыккэнэу тэгугъэ, — кылуагъ Ольга Ивановар. — Мы ильэсым зэхэщэрэ фестивалым апэрэм фэмьдэ зэхьоккыныгъэхэр илэщтых. Бэдзэогум и 24-м кышгъэгъагъэу и 26-м нэс информационнэ-рекламнэ тур зэхэщэшт. Краснодар, Ставрополь, Ростов-на-Дону, Кырым зеклоным епхыгъэ агентствэхэу ащылэхэм ялыккхэр, кыбарлыккыгъэлэс амалхэм лффт ащызышлэхэрэр Адыгеим кьедгъэблэгъэщтых. Тиреспубликэ

зэккэ фестивалым кырагъэблагъэ. Ащ нэмыккэу, клэлэццы-кьухэм апае джэгуккэ зэфэшхьафхэр зэхэщэщтых, лъэпкэ шыхынхэр кыщырахьащтых. Зызыгъэпсэфын гухэлэ зилэу кьэклорэ цыфхэр къэшъо зэфэшхьафхэм яплъынхэ, адыгэ оредыжхэм ядэлунхэ альэккышт.

Мыщ фэдэ лффтхьабзэхэр ыпэккэ зэхэщэхэзэ ашынуа агъэнафэ. Бжыхьэм шылэшт фестивалым егупшысэгъахэх, зыфэгъэхыгъэщтыри агъэнэфагъ.

ГЪОНЭЖЫКЪО
Сэтэнай.

Пхъашэу агъэпщынэщтых

ООО-у «Газпром межрегионгаз Майкоп» зыфилорэм кыизэритырымккэ, гъэстыныпхъэ шхуантлэу ыгъэфедэгъэм ыуасэ игъом къэзымытыгъэу республикэм исхэм чыфэу ателъыр пстэумккэ сомэ миллион 250-м еху.

Ащ фэдэу абонент 377-мэ яунэхэм гъэстыныпхъэу якьуаллэрэр зэфашыгъ, 26272-мэ чыфэ зэрательным фэгъэхыгъэ тхылхэр алэклагъэхьагъэх, абонент 958-мэ апае тхылхэр судхэм аратыгъэх. Джащ фэдэу нэбгырэ 212-мэ фитыныгъэ ямылэу япсэуплэхэм гъэстыныпхъэ шхуантлэр аращэллагъэу кыыхагъэщыгъ.

Ащ ыпккэ кыккыккэ, республикэм ис унагъо пэлч гъэстыныпхъэ шхуантлэу ыгъэфедэгъэр зыфэдизыр къэзыгъэлэгъорэ приборхэр ауплэккунхэр рагъэжъагъ. Счетчикым кыгъэллагъорэм имызакоу, ар жьы хуэгъэмэ е кыгъэллагъорэр зэблахуэгъэмэ аналэ тырагъэты. Компанием ипресс-кьулыкьу кыизэритыгъэмккэ, хэзыгъэ имылэу унагъохэр зэккэ кьакулхьэх, чыфэшхо зытелъхэм гъэстыныпхъэ шхуантлэу

яунэхэм якьуаллэрэр зэфашы, нэужым тхылхэр судым ратыштых, нэмыккэ хэу-кьоныгъэхэр зышыгъэхэм апаий актхэр зэхэагъэуцох. Мэзитлум кыккэлоц ыгъэфедэгъэм ыуасэ къэзымытыгъахэхэм е икьоу къэзымытыгъэхэм ялоф судым намыгъэсэу, гъэстыныпхъэу иунэ екьуаллэрэр зэфашынуа законом фитыныгъэ кьеты.

Арэу цытми, ащ фэдэ шыккэр агъэфедэныр мытэрэзэу ежъ компанием ипашэхэм алытэ. Шылэныгъэм чыплэ кьин ригъэуцагъэхэу, ащ ыпккэ кыккыккэ чыфэр кызытефагъэхэм лэпылэгъу афэхьунхэу зэрэхьазырыхэр пресс-кьулыкьум кыщыхагъэщыгъ. Ахэм лэлу тхылэу кьатхыгъэхэм кьапкырыккыхэ-зэ, чыфэр тлэкьу-тлэкьу кьатхыкы-нэу фитыныгъэ аратышт.

Адыгэ Республикэм культурэмккэ и Министерствэ Лъэпкэ театрэу Цэй Ибрахымэ ыцккэ щытым иартисткэу, Урысые Федерацием изаслуженнэ артисткэу, Адыгэ Республикэм инароднэ артисткэу Бэрэздж Светланэ Уцужыккэ ыпхьум ятэ зэрэщымылэжъыр гухэккышхо щыхьоу фэтхьау-сыхэх.

Адыгэ Республикэм и Лъэпкэ театрэу Цэй Ибрахымэ ыцкэ зыхьы-рэм иартисткэу, Урысые Федерацием изаслуженнэ артисткэу, Адыгэ Республикэм инароднэ артисткэу Бэрэздж-Кушъу Светланэ Уцужыккэ ыпхьум ятэ идунай зэрехьожьыгъэр театрэм илофышлэхэм гухэккышхо ащыхьоу фэтхьау-сыхэх.

**Урысыем Пенсиейхэмкӱ ифонд
и Къутамэу Адыгэ Республи-
кэм шыӕм ипресс-кӕулыкӕу**

ШІЭНЫГЪЭЛЭЖЬЫМ ИЕПЛЪЫКИ

«Арап-адыгэ гушчылалъэм» сыкъыпкъырыкыызэ...

Дунаим шызэлышлэрэ шІэныгъэлэжъу, тилъэпкъэгъоу Шам шыпсэоу Лащэ Адыл Абдулсэлам географир исэнэхъатми, адыгабзэм ыльэныкъоклэ ІофшІэгъэшхохэр иІэх — адыгэ лъэпкъым ыбзэ къэгъэнэгъэным фэлэжъэрэ гушчылалъэ дэгъухэр зэхигъэуцохи къыхаригъэутыгъэх.

Дунаимклэ апэрэу «Адыгэ-арап гушчылалъэ» Лащэ Адыл 2001-рэ илъэсым Дамаскэ къышчыдигъэкыгъагъ. Джы мары къысфаригъэхыгъ «Арап-адыгэ гушчылалъэу» 2013-рэ илъэсым Амман къышчытырадзагъэр. Ежъ Адыл, пэублэ гушчылэм зэрэщыгъэунафылкы, мы гушчылалъэр анахъ зыфигъэхыгъэр адыгабзэм ибаиныгъэ, иамалхэр джырэ шылакІэм димыштэхэу зылохэрэр ары. Ащ фэдэ еплъыклэ адыгабзэм фызилэхэр зэрэхэукохэрэр къыгъэнэфагъ апэрэ «Адыгэ-арап гушчылалъэм».

Адыл иапэрэ «Адыгэ-арап гушчылалъэ» ишлогъэшхо къэкІуагъэу сэлъытэ, джы мы гушчылалъэр ащ кІыгъужы зыхъуклэ, шыагъэу къыхырэм фэдэ пчъагъэ къызэрехыштыт хэт шыщ адыги ицыхъэ тырерэгъэлъ. Яхэкужъ шымыпсэурэ адыгэмэ, зэкІ пІоми хъунэу, арапыбзэр ашлэ. Ахэм адыгэ-арап гушчылалъэми, арап-адыгэ гушчылалъэми ямэхъанэ, арасэ къелъты. Адыгэхэр яныдэлъфыбзэклэ зегурылохэ хъунымыклэ ащ ишлогъэшхо къэкІо, къэкІошт тапэкли. Адыгабзэр зымышлэжъэу хэкужым къэзыгъэзэжъхэрэмклэ ар Іэпылэгъушхо хъуцт иныдэлъфыбзэ зэригъэшлэнымыклэ, ащ ибаиныгъэ зынэсырэр къыгурылонымыклэ.

Адыл адыгэ алфавитэу джы дгъэфедэрэм еплъыклэу фырилэ ехылыгъэ гушчысэм гушчылалъэм ипэублэ чыплэшхо шырегъэубыты.

Гушчылалъэу (2013 илъ.) Лащэ Адыл къысфаригъэхыгъэм осэшхо есэты адыгабзэр лъэпкъым къыхэнэнымыклэ. Адыл, о ушлэныгъэлэжышхош, сэ еплъыклэхэр о уиеплъыклэхэм атекІэу шъхъахыгъэу къызысІоклэ, угу къемыонэу сэгугъэш, адыгэбзитІур зэхэгъэхъабыгъэнэу, зы алфавит ялэ шыгъэнэу, латин алфавитым тегъэхъагъэхэм адыгэ лъэпкъымыклэ ишлогъэшхо къэкІонэу зэралорэм ехылылэгъэ еплъыклэу сІлэхэм уащызгъэгъуазэмэ сІоногъу. Ар непэ къежъэгъэ Іофэл, зэпэщэчын фаер бэ. Тилэри тІломыкІоджынымы пачэ, тилэр къэдгъэгъунэзэ, нахышлэм тыфэклон фае. Мыщ дэжым тельхэхэр, тегъакІэхэр пІшынхэ ищыкІагъэп, ишлуагы къэкІоштэп — зэрэщытымрэ, зэрэщытыгъэмрэ, бзэм хабзэу, бзыпхъэу илэхэм уарыгъуазэзэ укъекІолэн фае.

Апэрэмкізэ, «адыгэхэм-рэ къэбэртаехэмрэ ты-адыгэхэмэ, зы бзэ тилэн фае» зылохэрэм ашлэмэ сІлоногъу: зэхъокыныгъэр къежы, шъхъадж ишлэшхэр къылонхэу фиты зэхъум къышчырагъэжъагъэу «адыгэхэмрэ къэбэртаехэмрэ тыадыгэ лъэпкъымэ, зы бзи, зы хъа-

рыфылъи терэл» алуи къежъагъэхэу рэгъушлэх. Анахъэу рыгушылэхэрэр бзэм ихабзэхэр зымышлэхэу, бзэшлэныгъэмклэ сэнэхъат зимылэхэр ары. Ащ фэдэу бзэшлэныгъэм пэчыжъэхэм, ежъхэм къашлэшлэрэм тегъэпсыхъагъэу, пІлэн умылгъэ-кышты Іофыгъохэр къалэтых.

Шылэныгъэм къыгъэлъагъорэр мыщ фэд: ыхэрэ адыгэхэри ыпшъэрэ адыгэхэри (къэбэртэе-щэрджэсхэри) зы лъэпкъых — **АДЫГЭХ**, ау литературэ бзитІу ялэ хъугъэ. Ыхэрэ адыгэмэ ыпшъэрэ адыгэхэм абзэ, къыныломи, къагурэлэмэ, ыпшъэрэ адыгэмэ (къэбэртаемэ) ыхэрэ адыгэхэм ягушылалэ къызыгурылоу ахэтыр зырыз дэд, бзэшлэныгъэм пылхэри зэрэхэтхэу. Адыгэ литературэ бзитІур зы бзэ зышынэу пылхэм загъэделэжыи, цыфхэри агъэплъэхъух.

Етіани, бэрэ къыталокы: «бзэшлэныгъэм шъупылъэм, бзэр жъугъэтерэзы, хэжъугъахъу, шымылэмэ, къэшъуугупшыси хэжъугъахъу, бзэ зэхышчырхэр (гушчылэм пачэ, адыгабзэмрэ къэбэртэябзэмрэ) зэхэжъугъэхъахъи зы шъушыжыых», нэмыкІхэри. Ау ахэм ашлэн фае, бзэр, лъэпкъыбзэр титарихъ мыуцзэ зэрэуцугъагъэр, а бзэу зегорэм (цыф къышлэжыырэр зыуцугъагъэр) уцугъагъэр тэ тызэрэфаеу къызыфэдгъэфедэн, хабзэу хэлхэр зэтхъокыныхэ тІлэкІхэрэр. Ар аущтэу тишылэныгъэ къыхъагъэ. Зы цыфым, бзэм ыльэныкъоклэ шлэныгъэшхо голъми, талант ин дэдэ илэу къэхъугъэкІи, бзэр къышлыни зэблихъуни ыльэкІыштэп. Ау бзэшлэныгъэр зисэнэхъатхэм япшъэрыл шъхъалэр бзэм хабзэу, шапхъэу хэлхэр къагъэнэфэнхэр, ахэр Іупклэу цыфхэм альагъэлэсынхэр ары. ТхакІоу, филологэу, журналистэу е нэмыкІэу тхыгабзэр зыгъэфедэхэрэм а бзэшлэныгъэлэжъхэм къагъэнэфэгъэ бзэ хабзэхэр тхэхэ зыхъукІэ дэх ямылэу агъэцкІэн фае. Ау мы къэсІуагъэм кыкІэу къызышышъуыгъэхъу бзэм зи зэхъокыгъэ горэ фэмыхъоу, формулэ хъазырэу, къапштэмэ, узышыфаем хэбгъэуцонэу. Хъау, бзэри псэ зыпытым фэд, цыфхэм ящылэклэ-псэукІэ дыригъаштэу уфэуцІэу шыт, ары ыкІи Іофыгъоу бзэм къыгъэуцухэрэм яклэу нэмысышъухэу бзэшлэныгъэ науэкэм пылхъэу ижырэ ллэшлэгъухэм къащегъэжъагъэу непэ къызынэсырэм шлэныгъэлэжъхэр зыкІыдэлажъэхэрэр. Ащ фэдэ шэн-хабзэ зилэр бзэшлэныгъэ закъор арэп, адрэ нау-кэхэри ары.

Ятіонэрэр. Зы алфавит адыгэ лъэпкъымэ ялэн фае зылохэрэмэ загъэпцэжыи...

Зы алфавити адыгэ литературэ бзитІум ялэн альэкІыштэп, сыда зыпкІэ ахэр мэкыпшІ фэдиз-кІэ зэтэкІых, къэлукІэхэр, ударениехэр къыдэплъытэхэмэ, нахъ бахэ мэхъу. Ащ фэдэу шытыбзэхэр зы алфавиткІэ къэптынхэ плъэкІыштэп. НэмыкІ шыпкъ, зэфэдэ макъэхэр зэфэдэ тамыгъэхэмклэ къэптынхэр. Гушчылэм пачэ, адыгэ хъарыфэу **ш**-м ычІыплэклэ къэбэртэе алфавитым хъарыфэу **щ**-р шагъэфедэ, **ш**-м ычІыплэ шІэ, **ж**-м ычІыплэ **ж**, нэмыкІхэри. Ащ фэдэу зэтэфэхэрэр зэфэдэ шыжыгъэнхэ фае. Ау ар ашлэгъапэм, ащ кыкІырэр бзитІум зы алфавит ялэ хъугъэу; ащ кыкІырэр алфавититІум нахъ зэдырагъаштэу, нахъ зэпэгъунэгъу хъугъэхэу ары. Адыгэ тхакІэм **о** атхы (**к**іо), къэбэртаехэм а гушчылэ шыпкъэр **к**іуэ-кІэ атхы. Сэ нахъ сІотэрэзыр къэбэртэе тхыкІэр ары, ау **у**э **о**-м ычІыплэклэ зыптыкІэ, **у**-м (**у**-рам) ычІыплі **у**ы птхын фае мэхъу, ащ адыгэ алфавитыр нахъыбэ къешы нахъ, къыгъэбаирэп.

Джыри зэ кІэсэгъэтхы, тэрэзтхакІэм (орфографием) ихабзэхэр зэхылылагъэхэр лъэпкъыбзэр зыкІы шыгъэныр ары; бзэ хабзэхэри умыукохэу, бзэшлэныгъэм игъэхъагъэхэри къыдэплъытэхэзэ ащ изэхэгъэуцон хэбзэ Іофклэ укъекІолэн фае, упчІэжъэгъухэр пІшынхэ, къыуалорэри къыдэплъытэн, къыпхъан фае. Арышъ, бзэ зэхэгъэхъабын-зэхэгъэкІыжыным, алфавитхэр зы шыгъэнхэм яхылылагъэхэм акылыклэ тыкыжъугъэкІуалп, тэ тызыфэе закъом зыдетымыгъэхыхэу. Мы зигугъу къэтшыгъэхэр бзэ хабзэмэ уакытекІымэ ары. Ау М. А. Къомафэм зэритхэу, бзэм емыпхыгъэу, ау шылэныгъэ-зэхэттыкІэм (социальнэ Іофым) епхыгъэу мырэуштэу къело: «...зы адыгэ литературабзэ пІшын плъэкІыштэп. Адыгэхэм ялитературабзэ егъашлэм Іэклыб ашылэштэп, къэбэртэе-щэрджэсЫбзэм пфытехъаштхэп, къэбэртаехэри адыгабзэм пфытехъаштхэп».

Ящэнэрэр. Адыгэ алфавитым ехылылагъэу цыфхэм яепллыклэхэр зэфэдэхэп, ау Іэклыбым шылэ адыгэхэм янахыбэм латин алфавитыр нахъ ашлотэрэз, мыхэм хэкужым шыпсэурэ адыгэмэ ащыщ зырызхэми адырагъаштэ. Ау тежъугъэпл Іофым нахъ куулоу: «Алфавит уцугъахэр, адыгэ литературэр зэрытхыгъэ алфавитыр зызэщыбгъахъокІэ, зызэблэпхъукІэ, цыфхэм тхъа-мыкІагъоу къафихыштыр бэ. Адыгэ макъэхэр шъхъаф-шъхъафэу (Іоу-щэу зэгомытхэу) тамыгъэ 70-м къехъу къэбгъотын фае. Адыгабзэр арап ал-

фавитми илъэс заулэрэ рылэжъагъ, латин алфавитми еплъыгъ, 1938-рэ илъэсым къысгъэжъагъэу кириллицэ (урыс) алфавитым рэпсэу. Зэклэ дгъэфедэгъэ алфавитмэ шыагъэу ахэлъыр тыушэтыгъэ. Ау тэр-тэрэу, зыми лыгъэкІэ тытыримыгъэзыхъэу, урыс алфавитыр къыхэтхыгъ, сыда пІомэ адыгабзэм макъэу хэтыр 70-м къехъумэ, ащ фэдиизыр тауштэу къырыбгъэлъэгъоштэ джырэ латин алфавитэу хъарыф 25-рэ нахъ зыхэмытым? Зэрэхъурэмклэ, адыгэ макъэ къэбгъэлъэгъоным пачэ латин буквитІу-цы бгъэфедэн фае, епллы-тфы зыщыбгъэфедэштхэри къыхэкІынхэкІи мэхъу. Адыгабзэм уеджэныр тамыгъэ зэхэтхэм къагъэхылылэ зылоу ушъхъагъу зышыхэрэр адыгабзэклэ тхыгъэм загъорэ еджэхэрэр ары. Гушчылэм пачэ, шыагъэ Іоу ттхымэ, ащ тыкъеджэ хъумэ, тамыгъэу **ш**у зыфилорэмрэ **г**о зыфилорэмрэ зыкІу тэлъэгъу нахъ, шъхъаф-шъхъафэу ш-у е г-у-у зыфилэхэрэм такышыуцурэп, тІлэгъухэрэр ыкІи, а зэхэт тамыгъэхэм къагъэнэфэрэ макъэр къэтэлэш, тыхэхъабы.

А зы тамыгъэм макъэ пчъагъэ къырыдгъэлъагъоуи адыгэ алфавитым къыхэфэ, гушчылэм пачэ, **к**І-м мэкытІу къырытэгъэ-лъагъо — **шкІэ «теленок»**, **шыкІэ «жеребенок»**. НэмыкІыбзэ макъэм икътыныр адыгэ макъэм икътыныр а зы тамыгъэм къырагъэлъагъоуи мэхъу, гушчылэм пачэ, **х**-р — **хъалыгъу «хлеб»**, **Хъалим** — цыфыцІэ «Галим». Арап макъэу **г**-р адыгэ макъэу **х**-кІэ къэтыгъэ хъугъэ. Ащ фэдэ макъэхэр бзэм хэт макъэ тефарабгъом итамыгъэ горэклэ къаты хабзэш, ащ тегъэпсыхъагъэу тэри тэшлы.

ТамыгъитІу-щыр зэготэу а зы макъэр къэзыгъэлъагъоу шылэр адыгэбзэ закъор арэп, анахъ бзэ зэхэфыгъэу альытэу дунаим тетхэми яалфавитхэми ащ фэдэхэр мымакІэу ахэтых.

Европэм ианыхъ бзэ гъэшлуагъэхэми (инджылызыбзэми, нэмыцыбзэми, французыбзэми) ащ фэдэ тамыгъэ зэхэтхэмклэ а зы макъэр къызэрагъэлъагъорэр зэкІэми ашлэ (гушчылэм пачэ: **sch** — **ш**, **ch** — **хъ**). Ащ нахъ нахъ къыныжыых а зы тамыгъэм мэкъэ пчъагъэ кытэу (къыгъэлъагъоу) алфавитым къыхафэ хъумэ (гушчылэм пачэ: **с**-м **ш**, **з**, **с** зыфэпІошт макъэхэр къыгъэлъагъохэу къыхэкІы). Мы къэтІуагъэм адыгэ алфавитым шыкІагъэ горэ имылахэу кыдгъэкІырэр. ШыкІагъэ зимылэ шылэп, ау джырэ алфавитыр тилъэхъан нахъ диштэу гъэпсыгъэ.

Шлошъхуныгъэ фысІлэу къасІомэ сІлоногъор зы: тамыгъэхэри, макъэхэри бгъэмысэнхэр тэрэзэп джырэ адыгабзэхэр зэбгъэшлэнхэмклэ, тхыгъэхэм кын пымылэу укъяджэнымыклэ, дэгъоу урытхэнымыклэ. Ахэр ушъхъагъу хъуштхэп. Амал закъоу шылэр бзэр бэрэ бгъэфедэныр ары, бэрэ урыгушчылэн, урытхэн, уреджэн фае. Джащыгъум адыгабзэр, бзэпсым фэдэу, кын темылъагъоу къыпфэлорышлэшт. Адыгабзэр адрэ бзэхэм анахъ кынэп, тхыбзэри зэгъэзэфэгъэ, къэнэжыырэр шлу плъэгъуныр, икъоу бгъэфедэныр ары.

Мы ыпшъэкІэ зигугъу къэтшыгъэхэм япхыгъэу джыри зы Іофыгъоу къэуцу. Ар латин хъарыфхэм татехъажымэ нахышлу хъунэу зэралорэр ары. Мы Іофымклэ М. А. Къомафэм къытхырэр мары: «Тиграфикэ латиницэм тетыми, кириллицэм тетыми, ащ емылтытыгъэу тамыгъэхэр зэгобгъэуцонхэр е нэмыкІ хэгъэхъонхэр фэмышыхэмэ, адыгэ макъэу шылэхэр къэптынхэ плъэкІыштэп. Ащ къыхэкІыклэ, адыгэ макъэхэр къэтыгъэнхэмклэ латиницэми кириллицэми зэрэгъэхъатэ шылэп. Ащ къыхэкІэу, а зэнэкъокухэрэм алорэм шлэныгъэ лъапсэ илэу пІоноу къекІурэп». Латиницэр къыхэхыгъэмэ нахышлу зылытэхэрэм кІагъэтхы адыгэмэ янахыбэр зыщыпсэурэ къэралыгъохэм латиницэр нахыбэу ащагъэфедэу, кириллицэм шымыгъуазэхэу. Іэклыбым шыпсэурэ адыгэхэр бэклэ нахыбэхэш, ащ къыхэкІэу адыгэбзэ алфавитым латыныр лъапсэ фэшлыгъэн фаеу къырагъэкІу. А фактыр хэти щигъэзыештыгъэп нэмыкІ къэралыгъомэ арыс адыгабзэхэм адыгабзэр ашлэщтыгъэмэ, латин алфавиткІэ тхыгъэ адыгабзэм рытхэщтыгъэхэмэ, реджэщтыгъэхэмэ».

Сэ латин алфавитри кириллицэри сизэфэдэ, ау кириллицэм лажъэ илэп. Латиницэр зылыпсэу адыгабзэклэ тхыгъэм укъеджэмэ, бзэр умышлэмэ, кыкІырэр къыбгурылоштэп. Арышъ, адыгэу адыгабзэ зымышлэхэрэм адыгабзэр зэрарэгъашІ.

КъэсІуагъэр зэкІэри Лащэ Адыл и «Арап-адыгэ гушчылалъэ» изакъоу фэгъэхыгъэп, адрэ адыгэу мы Іофым ыгъэгумэкІхэрэми афэгъэхыгъ. Адыгэ зэнэкъоку шэным тыхэжъугъэкІи, тиадыгэбзэ баеу, гупсэу тятэжъ-тянэжъхэм, гугъу-мыгъум хэтхэми, къытІагъэлэ-сыгъэ адыгэбзэ дахэу ечъыхы-нэу ежъагъэм икътызэтэгъэу-цон Іоф дэтэжъугъашІ. Хъарыфэу зэрэтхыгъэм елытыгъэп ыкІи илажъэп — лажъэ зилэр адыгабзэр къызымыдзэжъэу, мыхъаморэ зышыхэрэр ары.

М. А. Къомафэм зэрилытэрэмклі, сэ зэрэсІлошырэмклі адыгабзэр адыгэхэм къаштэжынымыклі, адыгэбзэ тхэн-еджэнымыклі Іэубытыплэу, гугъаплэу джыдэдэм шылэр адыгэ шлэныгъэлэжъэу хэкужым шыпсэу-ухэрэм ягушъхъэлэжыгъэ бгъэфедэныр, адыгабзэм нахыбэрэ урыгушчылэныр ары. Ушъхъагъу къэугупшысыгъэхэр зыщыбгъэгъушпэнхэш, Лащэ Адыл зэришлырэм фэдэу адыгабзэм ихэгъэхъон удэлэжъэн фае.

Гъыш Нухъ.
Филологие шлэныгъэхэмклэ доктор.

Тыгъэнэбзый

Гъэмафэр шы чъэрэу!

Охътэ дах, охътэ шлагъу гъэмафэр! Дунаир зэрэцытэу шъо зэфэшъхьафхэмкIэ ащ къегъэкIэракIэ: огурлъагъ, къаргъо; чыгуыр фабэ, гуапэ; чыгхэр шхуантIэх, бырабэх; къэкIыр лъапкхэр пIонышъ — ягъэбэжъу. Черешини, чэрэзи, къытIуи, абрикоси, къужьси, мыIэрыси, къыци къутамэхэр къырацхыжъых, умышIэмэ, къэзыгъэкIыгъэхэ Тхъэшхом шхъацэ фащIэу къытIуыхъун. ХэтэрыкIхэри мэбагъох — къэбаскъи, нэ-шэбэгъуи, бжъыни, бжъыныфи, помидор плъыжъыбзэ ини, IуIыхъи, нэшэ-хырбыдзхэри етIуицыгъэу къы-зэлъэхъух. Уц къэшхъо чыпIэхэм чэт-тхъачэтхэр ацэхъух, кэнаупсхэм псычэт-къазхэр етIуицыгъэу ащесых. Гъэмафэр зэрэцытэу — сурэтшIыгъэ дах!

КIэлэцIыкIухэми яшIугъу мы уахътэм — гъэпсэфыгъо мафэхэу бэрэ зыпэлъагъэхэм джы дэгъоу зацэагъэпсэфы: ячъыени, яшхэни, яджэсгун-къэчъыхъани ра-гъэкъужьы. Зыхэр зыгъэпсэфыпIэ лагерхэм ащылэх, адрэхэр зэрэфаеу яунэ исых, янэ-ятэхэм ягъусэхэу загъэпсэфы. Ахэтых ахэм хъупхъагъэр зикIасэхэу зышIуагъэ яунэгъо кIоцI е еджэпIэм къащызыгъакIохэрэр, ахэр загъэшIоужьыным нахъэу, зызыушэтымэ, зызыгъэинымэ зышIоигъохэр ары.

Ар дэгъуа е дэя? Ежъ-ежъырынгъэ хэлъэу кIэлэ-цIыкIур къэтэдджымэ, гулъытэ илэмэ, гупыкI илэмэ, дэгъу нахъ, дэеп. А зэкIэ цIыфышIу нэшанэба. Ау ла-герхэми ямафэ нэпчэ сыхъат телъытэу гъэшIэгъонэу

афызэхэцэ, Iофтхъабзэ нэпчэ пIуныгъэ мэхъанэ иI. Къаашъохэр, орэдхэр — гур зыгъэшIурэ закIэх, псау-ныгъэмкIэ ахэр шхъапэшихох. КъэпкIэн-къэлъэнри — спортыр, ащкIэ зэнэкъокъухэр джэащ фэдэ къабзэх. Жъэу къэтэдджых кIэлэцIыкIухэр, жъы къабзэр зылуацэ, пчэдыжъыпIэ чыпIэагъэм лагерь цагур зэфэдэу ате-гощагъэу агъэкъабзэ. Яшхэн пIонышъ, пчэдыжъыи, цэ-джагъуи, пчыхъи кIэзыгъэнчъэу зтегъэпсыхъагъ, арышъ, али, ашъуи хэхъо. Уилэгъухэм уахэтыныри хъа-зынэба, ащиз ахэхъо. Ауэ уахътэр псынклэу ашIоIо.

Мары апэрэ гъэмэфэ мазэр, мэкъуогъур, нэрэ-Гэрэм псэу чъагъэ. Джы агурэ, шылэ мазэу бэдзэогъум тыхэIагъ. Ау тишъэожъыге цIыкIу зериуагъэу, «сы-дэу гъэмафэр шы чъэрэ?!» Ауми мы охътэ фэбэ шъо-упсыр, дунай, чыгуи зыцIащIугъор, пси, жъы, тыгъи зыцIыIорышIэу, къэкIыр лъапкхъыбэми гъэбэжъу къы-затырэр — ини, цIыкIуи зэфэдэу тикIас!

Бэдзэогъу мазэм, илъэс зэфэшъхьафхэм къэхъугъэ титхакIохэр

Хъурмэ
Хъусен
(7.07.1946-рэ
илъэс)

Бэрэтэрэ
Хъамид
(9.07.1931-рэ
илъэс)

ГутIэ
Саныет
(14.07.1961-рэ
илъэс)

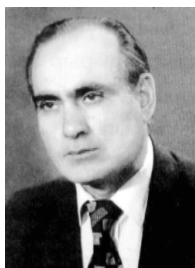
Къуекъо
Налбий
(20.07.1938-рэ
илъэс)

Хъунэго
Саид
(24.07.1961-рэ
илъэс)

Цуекъо
Джахъфар
(27.07.1924-рэ
илъэс)

Цуекъо
Юныс
(27.07.1940-рэ
илъэс).

БЭРЭТЭРЭ Хъамид

Тигъэмаф

Тигъэмафэ нэхъой напэу
Губгъуи мэзи къыфэпэн,
Псыхъо цыкIуми Iупэ-бзапэу,
ИгушIуагъо къытIуион.

Тигъэмафэ огу лъагэм
Дышъэ нэгъоу тыгъэр ит,
Тидунае тфегъэдахэ,
Тигъэфабэу къытшъхъарыт.

Ошъо къаргъор дэнэ огоу
ПсычIэ къаргъом къысфычIэщ,
Тигубгъошхо дышъэ бгъэгъоу,
Гъэ лэжыгъэр къызэрэщ.

Бзыу цыкIури мэбыбатэ,
КIэлэцIыкIуми ягушIуагъу,
ЗэдепкIэхых нэпкъыи зандэм,
Псыщэ куум зычIагъау.

Усэхэр зэжъугъашIэх

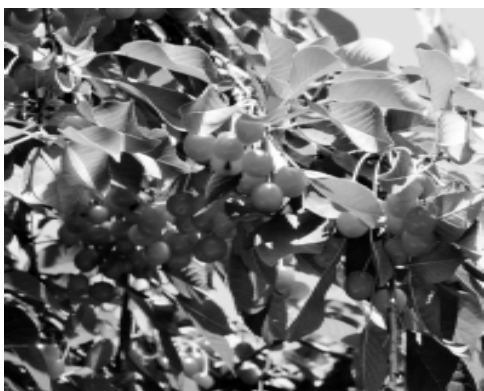
АБРЭДЖ Сафият

Плъыжъы хъугъэ тичэрэз

Чэрэз чыгыр боу кIэракI,
Гъатхэ къэс къэгъэгъэ закI!

Бжъабэ чыгым къыдекIокIы,
Тичэрэз зызэрехъокIы...

Мэтэ цыкIур гъэтэрэз,
Плъыжъы хъугъэ тичэрэз!

Хэта ахъщэр зытыгъугъэр?

(Пшыс)

Зы чыпIэ горэм къулыкъу щашIэу а зы унэм нэбгыритф зэдисыгъ. Пстэ-уми цыхъэ зэфашыжъэу, яз гори имые емыIэу, ащ фэдэ хабзэ зыфагъэуцу-жыгъэу псэуштыгъэх.

Арэу щыт нахъ мышIэми, мафэ горэм ащыщ горэм исомышъэ кIодыгъэ. Зи-ахъщэ зышIокIодыгъэм ылапхъэр, ышIап-хъэр ымышIэу, ежъи, Олымем дэжэ кIуагъэ. КIуи къехъулагъэр рилотагъ. Къехъулагъэр къызфелуатэм ыужырэ

ХЪУТ Щамсудин

мафэм зэкIэ нэбгыри 5-ри ыдэжэ ари-гъэцагъ. ЯкIыхъагъэкIэ зэфэдэхэу тфы-ми бэщ зырыз къарытыгъ.

— Ахъщэр зыштагъэр мы бэщхэм къагъэнэфэщт, — къарылауагъ. — Ахъщэр зыштагъэм ибэщ нахъ къыхэхъошт.

А чэщыри ауштэу блэкIыгъэу, пчэ-дыжъым плитфыри ябэщ зырызхэр алы-гъэу, къызэрарылауагъэу, Олымем дэжэ къэкIолIэжыгъэх. Бэщхэр алыхыжъыи зызэрегъапшэхэм, ащыщ горэм ибэщ нахъ кIакоу къычIэкIыгъ.

Ахъщэр зыштагъэм ибэщ а чэщым нахъ ин хъун шIошIи, пиупкIыгъэу къэ-нэфагъ. Олымем тыгъуакIор арэуштэу къычIыгъэщыгъ.

Сабыйхэм аIохэрэр

Нэнэжъым пхъорэлъфыр егъасэ:
— А сикIал, упскэ зыхъукIэ, IэкIэ плупэ Iуубытэн фае.
— УмыгумэкI, нэнэжъ, сцэхэр къы-дэзыштхэп.

КIэлэцIы-кIу Iыгъы-плэм иагурэ куп хэт са-б ы й х э м медсестрар яупчы:

— Сыда у ш х э н э у утысыным

ыпэкIэ плэхэр птхъакIынхэ зыкIы-фаер?

Шъэожъыехэм ащыщ горэм джэуа-пыр къетыжъы:

— Джэмышхыр умыушIоиным пай.

Нэклубгъор
зыгъэхъазыргъэр
МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Лъэгъо заф

Я 60 — 90-рэ ильэс-хэм адыгэ литературэм ильэпкъ-художественнэ ыкӀи идейнэ-эстетическэ

лъапсэхэр гъэпытэгъэн-хэм зитворествэ фэ-гъэзэгъагъэу, ащ хахьо фэзышыгъэхэм ащыц Хьалыщ Сэфэрбий. Мы ильэсхэм литературэм титхэкӀо ыкӀи усэкӀо на-хьыжхэр яшъыпкъэу шылажъэщтыгъэх, гъэ-хъэгъэ гъэнэфагъэхэри ялагъэх. Ахэм аужылоу лъэпкъ литературэм кы-хэхъэгъэ купышхом Сэ-фэрбий хэтыгъ, джырэ

мафэхэм кьанэсыгъэу итворческэ лъагъо за-фэу пхырещы. Хьалыщ Сэфэрбий Ахьмэд ыкӀор Тэхьутэ-мыкӀое районим кьэ-кощыжыгъэ шапсыгъэ кьуаджэу Натыхьуае шэ-кӀогъум и 9-м, 1940-рэ ильэсым кыищыхьугъ. Кьоджэ гурыт еджапӀэр кьызеухым, ячылэ дэт колхозым щылэжъагъ. 1960-рэ ильэсым Адыгэ

кьэралыгъо кӀэлэегъэджэ институтым филологием-кӀэ ифакультет чӀахьы, 1965-рэ ильэсым кыиу-хыгъ. 1965 — 1968-рэ ильэсхэм БжыхъэкӀоя-кӀэм дэт гурыт еджапӀэм адыгабзэмрэ адыгэ ли-тературэмрэкӀэ ыкӀи уры-сыбзэмрэ урыс лите-ратурэмрэкӀэ щыригъэ-джагъэх.

1968 — 2001-рэ ильэс-хэм ТэхьутэмыкӀое рай-оным ит Отрадненскэ гурыт еджапӀэм икӀэлэ-егъэджагъ.

1963-рэ ильэсым кыи-

щыублагъэу Хьалыщ Сэ-фэрбий ытхыхэрэр кыи-хеутых. Усэхэр ыкӀи поэ-мэхэр зыдэт тхыльхэу «СшӀошъ мэхьу» (1989), «Чэтэ чӀэгъым» (1990), кӀэлэцӀыкӀлэхэм апае усэ тхыльхэу «Гъогумаф, пцӀэ-шхьо цӀыкӀур» (1993), «Сыпщэгугъы» (2001), «Мэзэтыгъ» (2005), усэ-хэр ыкӀи пшысэ-поэмэр зыдэтхэу «Анахь мысэр хэт?» (2010) зыфилохэ-рэр кыидигъэкӀыгъэх.

Хьалыщ Сэфэрбий иусэхэм ащыцхэр орэ-дышъохэм аралъхьагъэх.

1997-рэ ильэсым кыи-щыублагъэу Сэфэрбий Урысыем итхакӀохэм я Союз хэт. Мы уахьтэми итворчествэ хегъахьо, лъегъэкӀуатэ, имурад ин ильагъо зафэу рэкӀо.

ДЗЭУКЪОЖЬ
Нуриет.

ТХАКӀОУ ХЪАЛЫЩ СЭФЭРБЫЙ ИТХЫГЪЭМЭ АЩЫЦХЭР

Цыф цыкӀур хэта зищыкӀагъэр?

Телевизоры хэбгъанэмэ, Гур кыиуагъэу лъыр кьечыи. Сыда кьахьуллагъэр цыфмэ — Зэрэхь-зэрэхьым кыиуагъэх.

Хэгъэгум ызыныкӀо тыгъуако, Адрэ ныкӀор ахэм ялӀыхьуако. Хьугъалэр зыкӀи кыиуагъэу Джэуапым лъэхьу цыф цыкӀур.

Тхьэшхом ищынэ кыиуагъэу Имамэ мэщытхэр зэтырахы. Хабзи цыфыгъи кыиуагъэу Цыф бгъакъэхэр хэгъэгум щэбакъох.

Нэжь-лужьхэр техакӀомэ ахьункӀэх, КӀэлэцӀыкӀлэхэр ацэнэу атыгъух. Кыиуагъэу хьункӀако ухэткӀи. — Тызыхэтэр лъэхьан гукӀодыгъу.

О закӀор ары, ары, УсакӀор, Шьыпкъагъэ фырилэу цыф цыкӀум, Шьхьащэ фэзышӀэу Тхьэшхом Кыиуагъэу чыльэм.

Джэнэ пльыжыыр зыщыгъ нэшлӀуцӀэр

Джэнэ пльыжыыр зыщыгъ нэшлӀуцӀэр, Услъэгъу кьэс, гур быбыным фэолэты. Кыиуагъэу джынэс о пцӀэри, Мэфэ ныкӀом пцӀэ сымышӀэу сыхэт.

Сыгу пфэцагъэу сыкӀэплӀэ уадэжъ. Уфэзгъади тюльпанэу кьэгагъ пльыжым «ТюльпанкӀэ» сыоджагъ сэ пчӀэдыжым. Зызэхэлхым а цӀэр укӀэгубжы.

Зи кьэпӀуахэрэп о, сыбдэгущыӀэми. Сэ кыиуагъэу сиупчӀэ иджэуап О кьептынкӀэ, ау зыоцӀы. Уахьтэр ары шьхьакӀэ кьэуцурэп.

Сыкыиоппышъ, сыгу ихьыкӀрэр зэкӀэ Унэ шӀуцӀэмэ кыиуагъэу. О сэц пае плорэ пстэур угукӀэ «ТӀэклӀурэ щыс, укӀожьыным удэмгӀу!»

Адэ сыда лъагъэу унэпцитӀу Бзыу тэмитӀу, быбыжыынхэу залэтыгъ? Шьхьац шӀуцӀу кыиуагъэу птэмашьхэу Сыгу рехьышъ, имыхьыж сапашьхэу!

Шыхэр

Щагъдый лъэпфым щыӀэп течьын — Зыщэгугъужышъ, чыплэ изагъэрэп. ЛъабжэкӀэ мары чым зытыречышъ, Пцэмэ абгъэу джы ар чӀэфарзэ.

Бырулэм ыкӀуачӀэ ЧӀэ зэрымӀэр Ежыи дэгъоу ащ гурэо. Пхьэлэшэр куоу хэбгъалэми, Чыныбэр ритхэу бгъэкӀэ ар еӀэ.

КӀэлэ ищыгъэу гъогу техьагъэр Уанэу зэрысым бжышӀоуи кьещы. Тыжыын шьуашэкӀэ шыри фэпагъэшъ, Чыжэу ар щыӀэми, ештэ нэплӀэгъум.

О, тэтэжыыр, ныбжыи онэгур Убгынэпэныр кыиуагъэу угу. Тхыдэхэм, Пшысэхэм, Шыхэм ягугъу О уипхьорэлъфы непэ зыфэлшырэм, Шымэ япчъагъэ макӀэ зэрэхьурэр О уигухэкӀэу, бэрэ кыиуагъэу.

Ренэу о сыпкӀыгъу пчыхъэ кьэсы. Ар зысӀокӀэ, пцӀы тӀэклӀу хэсэлухъ.

Ау мары ильэситӀу тешлагъэу, Спкыи пкӀымыгъуми, сыгукӀэ сыбгот. Ашыкъ шьыпкъэ оркӀэ сыхьугъэу, Синыбджэгъумэ непэ сэ сахэт.

Мыхьо-мышӀэу уахьтэм зэхышӀыхьэрэм Тэ ныпчыхъэ зыкӀи тымьубыт. Адыгэ театрэм спектакль шлагъуи ТыкӀеппыгъэу мары тӀэклӀожь пэт.

ШӀульэгъу кьабзэр Зэрифызэр хылагъ хабзэм Гум кыиуагъэу, тэ ащ тӀэхьэшэкӀы. Зым тыкӀыгъоу тэ ар тӀухыи, Зым тэ губжыр тишъыпкъэу фитэхы.

Ос кошэ фыжыхэр моу чэу лъапсэм Идэжыыных плонэу, Джыи кыиуагъэу. Ащ пай кьэмынэу, зишӀыгъэу лъапцӀэ, Ишъыпкъэу гъатхэр непэ мэгуащэ.

Тыкыидащыгъэу тыгъэбзый гуащэмэ Кьэлэ парк дэхьагъум мары тыщыс. Сыд, сигупшыс, Ащ укӀэсыгъэмэ, ТигушӀыгъэу шьыпкъэхэр кыиуагъэу.

Сэры — МэзиппӀкӀэ еджэныр сыухыни, Кьуаджэм юф цысшӀэнэу згъэзэжышъ.

Зурет — ИлӀэскӀэ уауж сыкыинэни, Кьуаджэу юф зыщыпшӀэрэм сыкӀэкӀошт. Ар тилуагъэ, Ар тхьэлугъэ. Ори Сэри Ащ тыфэшъыпкъэшт»...

ТкӀопсыжыый

«ТкӀо-о-опӀ, ткӀо-о-опӀ, ткӀо-о-опӀ», — Кыиуагъэу тыгъэ бзыим Кыиуагъэу макӀэ ткӀопсыжыи.

ЦыкӀлужыи гьоткӀожыиер Рифыжыи тикӀымафэ Моу кыиуагъэу лӀуфэфыкӀрэр Кьушъхъэ шыгум дифыешъ. Мыли оси ыпэ кыиуагъэу Тыдэ хьуцтых? — Чым ышъхьашъо тырифыцтых.

Ащ ыуж, бэ темышӀэу, Гъатхэр шьабэу, Гъатхэр фабуэ ТальэныкӀо кыиуагъэу.

Уци бзыи шьхьащэ фашӀэу, Цыфи, чыги, хьэкӀэ-кьуаки Гъатхэм чэфэу пэгъокӀыцтых.

«ТкӀо-о-опӀ, ткӀо-о-опӀ, ткӀо-о-опӀ», — ПчӀэм кыиуагъэу гъатхэр. Кьако, гъатхэр, кьэблагъ, гъатхэр, Тыкыиожэ тэ бэшлагъэу!

БзэмыӀу шыхьатхэр

Поэм

1

БзэмыӀу шыхьатхэр
письмэ тхьапэ гъожьхэр
Непэ кьэсэштэхэшъ, бэ ащ кыиуагъэу.
Уахьтэу блэстӀушӀыгъэм
сыкӀыгъэгъожьэу
Пчыпиджын лыгъэх
гушӀыӀэу кыиуагъэу.

Мары зы письмэ
Селэу зэтесхьмэ,
Санэлу кыиуагъэу о уисурэт.
О пцӀагъэр сэркӀэ «Сурэт»,
Ау цыфхэр «Зурет»
Кыиуагъэу аджэхэрэр.

Уахьтэм итамыгъэхэу
О кыиуагъэу экӀэ
Кинокадрэхэу санэлу блэсыкӀых.
Мары институтыр,
Ащ илӀэгу. КӀэлэ куп тыщызэхэт.
Тэчэфы, тэгъэсты тутын.
Кыиуагъэу энкӀи кьакоэр хэт?!
ЗэкӀурэр — сэры,
Кьакоэр — оры.

О уинэплӀэгъу сештэ хьорэу
УкӀытэр кыиуагъэу нэкӀури шӀэплӀы.
КьэуууспӀыгъэр —
«мы тхыпӀыр сфятыжъ».
УилӀэлу гъэцакӀэу
сэ кьэзгъэзэжымэ,
ЗыкӀи нэплӀэгъум уимыгъотыжъ.

2

СызыпӀопльэм, сшӀэрэп пхэстӀэгъагъэр,
УсымӀэгъумэ, рэхьат симыӀэжъ.

Арыштын икӀежъапӀэ шӀульэгъуныгъэм,
Ар кьэжъагъэмэ, ухэткӀи пфэмылажъ.

«Кьушъхъэ кыиуагъэу
насыпыр кыиуагъэу».
Джа гушӀыӀхэр шьхьэм кьэдысых
мыщ дэжыым.
Бгъэм дэлыгъур зыкӀи хэмыуагъэу,
Сыкыиуагъэу зыкӀэу о уадэжыи...

3

ПкӀыжыгъэу тхьапэхэр
чыльэм кыиуагъэу,
Гъужыгъэх чыгъ шьхьапэхэр.
Хьупхьэу мӀэхьанкӀэх,
КлигъэзэзыкӀэу шьуеу,
— Сэры
дунаер
зыер! —
ЫӀозэ жьыбгъэр
Еожьы ыбгъэ.

Колхоз губгъом непэ тыщэлажъэ,
ЧыплӀэ бэгъагъэр лӀуэхьыжыи.
Шьхьафит-псэфитэу мээекӀо хыжыи,
Зэпстэур ары непэ зылажъэр.
Уикурс студентмэ сэ уахэспӀагъэрэп,
Гу закӀоу силэр бгъэгум дэзагъэрэп.
Уадэжъ сыкӀэкӀо — шьхьэр зэкӀэпхагъ.
Врачым уфаеу сэ гу лыстагъ.
Врачыр кыиуагъэу,
Ар кыиуагъэу.
Сэри сыхьат кьэси
сыгуи мэласэ...

4

Осыр нэм клиупцӀэу кьэсы.
Гъогу напцэм лӀагъу кыиуагъэу.

6

...«ПкӀыжыгъэу бэрэ сыкыиуагъэу.
СизакӀо зыхьукӀэ сигушысэ
УхэмыкӀэу укыиуагъэу.
Сыгу екӀугъэу парк дэхьагъум
ТыпхьэнтӀэклӀоу «пхьэнтӀэклӀу хьагъэм»
Сыхьат ладжи щысэгъако.
О шьхьэгъусэу пфэхьуцтым,
ОшӀа, гури фэгумэкӀы...
ШӀульэгъу лъапсэ имыӀэштмэ,
Унэгъо пстэури сэло нэкӀы»...

7

Укыиуагъэу джыи лӀушэу,
Гур бгъэтхьатхэу
отхэ шӀушӀэу.
СэшӀэ, кыиуагъэу гум ишъхьако,
УизекӀуако зыкӀи кыиуагъэу.
УгукӀэ гъэрэу,
ГъашӀэр о бгъэклӀонэу
Уеуцоплагъ шьхьакӀэ
пшъхьэкӀэ уфимыт.
Хэта мысэр?..
Хэта мысэр?!
Сэ зезгъапшӀэрэп уишъхьэгъусэ.

ИлӀэнатӀэклӀэ лъэрыхъ,
ихьатыри бэмэ ашӀэ,
Кьэлэ пчӀэгум ар пкӀымыгъоу
Укыиуагъэмэ, пфашы игугъу.
Ары шьхьакӀэ,
«... ШӀульэгъу лъапсэ имыӀэштмэ,
Унэгъо пстэури нэкӀы,
нэкӀы»...

О кьэптхыгъэри пфэмытхыгъэри
Сатыр пӀэпчъ кыиуагъэу.
Сыд пкӀэ ила шьхьэр блэкӀыгъэмэ,
УлӀэтхьожькӀэ непэ шыкӀэм?
Ары шьхьакӀэ,
ары шьхьакӀэ
Асфальт кыиуагъэу,
кыиуагъэу пцӀанэм
Лъэдэкъэ папцӀэм,
лъэдэкъэ папцӀэм
Ишъыпкъэу гыбзэр щегъэпцӀымамэ.

ГУТІЭ Саныет

ИСКУССТВЭМРЭ ШЫПЭНЫГЪЭМРЭ

Орэдым цыфыр епӀу

Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым орэдылохэр шызыгъэсэрэ КъумыкӀу Шамсудинэ лъэпкӀ искусствэм шызэлашӀэ. Къэбэртэе-Бэлыкъарымрэ Адыгеимрэ язаслуженнэ артист, дунаим шыцӀэрыло ансамблэу «ИслӀамыем» иорэдылу.

— Ильэс 15-м къехъугъэу орэдылохэм Иоф адэсэшӀэ, — къеуатэ КъумыкӀу Шамсудинэ. — Сэнэхатэу кыхахыгъэм емылтыгъэу, ныбжыкӀэхэр нахъ куоу искусствэм хэтэштӀх.

— Егъэжыгъур сыдигъокӀи кӀын къаштӀху. Апэрэ ильэсхэр угу кы-зэрэкӀыжхэрэр кыт-фӀуатэба.

— Ильэс 15-м нахыбэклэ узэклӀэбэжымэ, Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ институтым иректорэу шытыгъэ ТхьакӀуцынэ АслӀан (мы уахтэм ар тиреспубликэ и Лышхъ) ыдэжъ сыкъакӀуи, студентхэр орэд къалоным фэзгъасэхэ зэрэшӀоигъом тытегушылагъ. ТхьакӀуцынэ АслӀан псынклэу сыгурылуагъ, унэшӀо хэхыгъэхэр кысфишӀыгъэх.

— ПшӀэрыль шхьаӀэу уилагъэр кытаӀоба.

— ЕджапӀэм шыклӀорэ зэхэхэхэм, мэфӀэкӀхэм, фестивал-зэнэкьокӀухэм студентхэр ахэд-гъэлэжӀэнхуу тыфӀагъ. НыбжыкӀэхэм яшӀэныгъэ хагъэхъонимкӀэ искусствэм хэшагъэхэ зэрэху-хэрэм шлуагъэ зэрэхахыштӀым тичыкӀэ тельыгъ. Артист цӀэрыло хуунхуу мурад ямылагъэми, ашӀогъэшӀэгъоним дихыыхыштӀыгъэх.

— Технологическэ университетым щеджэнэу кыычӀэхьагъэхэм орэды-лохэр къахжыгъэщынхэр кына?

— Ректорым игуадзэу БрантӀ Мурат, культурэм хэшагъэхэр, нэмыкӀхэри лӀпылӀгъу кытфӀэху. Ионыгъо мазэм еджаныр заублӀкӀэ, орэд къэзыло зышӀоигъохэм тӀаупчӀы. Макъэ зилӀхэр, дэгъоу музыкӀэр «зэхэзыыхэрэр» кы-хэтэхых.

— ЫпкӀэ алышхъоха?

— Хъау. Фаер етэгъаджэ. Орэд къэзыло зышӀоигъом тишуа-гъэ етэгъэкӀы.

— Мыгъэ кыычӀэшӀутӀу-пшыгъэхэм тащыбгъэ-гъуазэ тшӀоигъу.

— Наталья Харламовар, Максат Курбангельдыевыр, Сэмэгу Сусанэ, Арслан Рахмоновыр университетыр къэзыухыгъэмэ ащы-щых.

— ЛъэкъуацӀэхэр зэсгъа-пшӀэхэш, Туркмением, Урысыем ишӀолгырхэм къарыкӀыгъэхэр ахэтых.

— Ары. Максат Курбангельдыевыр «Адыгеим ижӀогъо-жыыхэм» я Дунэе фестиваль хэлэжыгъагъ, шытхуцӀэу кы-щыдихыгъэм рэгъушх.

— Джырэ уахтэ еджэхэрэр бэ мэхъуха?

— ЦӀэй Адам, Диана Дадаевар, ХьаткӀо ШамсӀэт, ВэрэкӀо Расиетэ, Джейхун Овлягулие-вар, Николай Пиленкевич, нэмыкӀхэм искусствэм зыфагъа-сэ. Медицинэм, фэшхъафхэм афэгъэхыгъэ сэнэхатхэр кы-хахыгъэх. Ащ даклоу, адыгаб-зэкӀи, урысыбзэкӀи орэд къэзы-лорэмэ япчыагъэ хэхъо.

ЦӀэрыло хъугъэхэр

— БыштӀэкӀо Азэмат, Шымырзэ Казбек, нэмыкӀхэм Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетыр къау-хыгъ.

— Адыгеим, Къэбэртэе-Бэлыкъарым язаслуженнэ артистэу БыштӀэкӀо Азэмат университетыр зышигъэгъупшӀэрэп. ЕджапӀэр къэзыухыгъэхэм якыычӀэтӀупшын фэгъэхыгъэ зэхэхъэу тилагъэм хэлэжыагъ. Шымырзэ Казбек КъэрэщӀе-ЩӀэрджэсым шыщ. Мыекъуапэ сэнэхат шызэригъэгъо-тыгъ. Мэкъэ лӀэтыгъэ зӀрилӀэр кыдэслыты, «ИслӀамыем» ихудожественнэ пашӀэу, композитор цӀэрылоу Нэхэе АслӀан ыдэжъ згъэкӀуагъэ. КӀэлэ ныбжыкӀэм сэнэушыгъэу хэлъыр кызылӀуихыгъ. БэмышӀэу «Адыгэ Республикэм изаслуженнэ артист» зыфилорэ шытхуцӀэр кы-фаусыгъ. Казбек ижырэ адыгэ орэдхэр, тильэпкӀ шэн-хабзэ-

хэм яхылагъэхэр къелох. Орэдым цӀыфыр зӀрипӀурэм ар дэгъоу шыгъуаз. НыбджэгъушӀу, «ИслӀамыем» лъытэныгъэ кыщыфашӀы.

— **Культурэм лъэпкӀхэр зэфӀешӀх. Ащ фэгъэхыгъэу сыда джыри кыытэмылуа-гъэр?**

— Гурыт Азием, нэмыкӀ хэгъ-гухэм къарыкӀыгъэ студентхэр университетым щеджӀх. Зэкъош-ныгъэм ипчыхъзэхэхъэхэм бзэ зэфӀэшхъафхэмкӀэ орэдхэр ащӀ-жыынчых. Туркмением шапӀугъэм адыгабзэкӀэ орэдыр кызыыхидзэ-кӀэ, сыд фэдэу гушӀуагъа?! Литературэм и Ильэс Урысыем щӀкӀо, ащи тигуапӀэу тыхэлажӀэ. Университетым иректорэу Къу-ижъ Саидэ, зэхэшахлохэм ащы-хуу БрантӀ Муратэ, Татьяна Ва-дняницкаям, нэмыкӀхэм тафӀераз. Мамыр псӀукӀэу тилӀэр зыгъэда-хэхэрэм тиорэдылохэр ахэтэль-ытӀх.

— **Максат Курбангельдые-вым Туркмением зи-гъэзэжыкӀэ Адыгеим шӀукӀэ зӀрӀэтегушылӀштӀым сышигъэгъозагъ.**

— Максат иныбджэгъухэри ти-нэлуасэх. Искусствэм ишӀуагъэ-кӀэ язӀпхыныгъэхэр пытагъэхэу алытӀэ.

— **Шамсудин, ильэс 24-рэ хъугъэу «ИслӀамыем» ухтӀ. ЛъэпкӀ искусствэм ушылӀэжыныр орыкӀэ сыда?**

— ИскусствэхэмкӀэ училищыр, Адыгэ къэралыгъо университетым искусствэхэмкӀэ и Институт Мыекъуапэ кыычысыухыгъэх. Композиторэу Нэхэе АслӀан ишӀуа-гъэкӀэ «ИслӀамыер» иорэдхэмкӀэ дунаим шызэлашӀагъ. Искусст-вэр — сищыӀэныгъ. ЦыфышӀухэр, ныбджэгъухэр шызгъотыгъэх. ХьокӀо Сусанэ, АгъыржӀэнэкӀо Са-ныет афӀэд орэдылохэм Иоф адап-шӀэ зыхуцӀэ, артист ныбжыкӀэхэр зӀракӀырыпӀыхэрэр олӀэ-гъу, уисэнэхат нахъ огъӀэлапӀэ.

— **УикӀэлӀцыкӀухэри ис-кусствэм хӀпшӀагъэх, уигухэлъышӀухэр Тхьэм кыыбдегъэху.**

— ТхьауегъӀэпсӀэу.

СурӀэтым итхэр: **искусствэм пышагъэхэу университетым изз-хахъэ хэлэжыагъэхэм КъумыкӀу Шамсудинэ ахэт.**

Зэхэзышагъэр ыкӀи кыыдзы-гъэкӀырэр:

Адыгэ Республи-кэм лъэпкӀ ИофхэмкӀэ, лӀкӀыб къэралхэм ащы-псӀэурэ тильэп-кӀэгъухэм адырӀэ зӀпхыныгъэхэмкӀэ ыкӀи къэбар жъугъэм иамал-хэмкӀэ и Комитет Адресыр: ур. Кре-стьянскэр, 236

Редакциер зыдэшыӀэр:

385000, кь. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:

приемнӀэр: 52-16-79, редактор шхьаӀэм иапӀэрэ гуадзӀэр: 52-49-44,

редактор гуадзӀэр-пшӀэдэкӀыжъ зы-хыырэ секретары: 52-16-77.

E-mail:

adygvoice@mail.ru

Зышаушыхъаты-гъэр:

Урысые Федерацием хӀутын ИофхэмкӀэ, телерадиокъэтын-хэмкӀэ ыкӀи зӀлы-лӀэсыкӀэ амалхэмкӀэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыпӀэ гъӀоры-шӀапӀ, зӀраушыхъа-тыгъэ номерыр **ПИ №ТУ23-00916**

Зышыхаутырэр

ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, кь. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

ЗӀкӀэмкӀи пчыагъэр

3250

Индексхэр

52161

52162

Зак. 776

ХӀутыным узшыкӀӀтхэнэу шыт уахтӀэр Сыхъатыр 18.00 ЗышыкӀӀтхэгъэхэ уахтӀэр Сыхъатыр 18.00

Редактор

шхьаӀэр

ДӀрбӀэ Тимур

Редактор шхьаӀэм иапӀэрэ гуадзӀэр

МӀшӀлӀэкӀо

Саид

Редактор шхьаӀэм игуадзӀэр —

пшӀэдэкӀыжъ зыхыырэ секретары

Хьурмэ Хьусен

АпӀэр къекӀокӀыгъор аухы

ФУТБОЛ. РЕСПУБЛИКЭМ ИЗЭНЭКЪОКЪУ

Адыгэ Республикэм футболымкӀэ изэнэкъокъу хэлэжырэ командэхэм апӀэр къекӀокӀыгъор шӀэхэу аухышт. Чемпион хъуштыр джыри къэшӀэгъуае.

ЧЫПӀЭХЭР

КупӀэу «КъохапӀэр»

1. «Кавказ» Улап — 7

2. «Адыгэкъал» — 5

3. «ПӀэнэжыкӀуай» — 3

4. «ТӀэхъутэмыкӀуай» — 1.

«КъокӀыпӀэр»

1. «Кошхъабл» — 9

2. «Нарт» — 6

3. «Урожай» — 3

4. «ЕджӀэркӀуай» — 3

5. «Джаджэ» — 0.

Тиреспубликэ футболымкӀэ ифедерацие итхӀаматэу Николай Походенкэм кыызӀӀэтилуагъэу, командэхэм языгъӀэ-сӀафыгъо уахтэ къэсыгъ. Адыгэ Рес-публикэм и МафӀэ ехуӀлӀэу зэнэкъо-кӀур аухышт. Мы мафӀэхэм «Нартыр» «Урожайм» дешӀӀэшт.

СПОРТЫМ ШЫЦӀЭРЫНОХЭР

А. Аршавиныр къырагъэблагъэ

Краснодар краим и Губернатор ипшӀэрылхэр зыгъэцӀкӀэрэ Вениамин Кондратьевым кыызӀӀэрилуагъэмкӀэ, Краснодар ифутбол командэу «Кубань» Европэм и Кубок икыдэхын фӀэбӀэнэн фае.

«Кубань» итренер шхьаӀэу Дмитрий Хохло-вым зэхӀӀӀэн Иофыгъохэр зӀрӀэхӀх. Урысыем ипрес-кӀуыкӀухэм ащыц кыызӀӀэригъэмкӀэ, футболист цӀэрылоу Андрей Аршавиныр «Зенит» кыыхӀкӀыжы, «Кубань» къырагъэблагъагъ. В. Кондратьевыр А. Аршавиным гушыӀӀгъу фӀэхъугъ, зӀзӀгъыныгъэ ко-мандэм дашынымкӀэ бӀӀп къэнагъэр.

Андрей Аршавиныр сӀнаушыгъэ ин зыхӀӀ фут-болист. «Кубань» ар щӀӀӀӀ зыхуцӀэ стадионым шыклӀорэ зэнэкъокъум епӀы зышӀоигъохэм япчыагъэ хэхъошт. Андрей Аршавиным футболыр шӀу зыпӀӀ-гъухэрэр ильӀэсыбӀэр ыгъӀгушӀонхуу тыфӀӀӀӀӀ.

НӀкӀубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТӀЫЛЬ Нурбий.

